Länsstyrelsen
Västerbottens län
Naturvård

Beslut

Datum
2003-11-25

Beteckning
511-19141-2003

Enligt sändlista

Förordnande om ändring i föreskrift för naturreservatet Mårdseleforsen, Vindelns kommun

(1 bilaga)

Länsstyrelsens beslut

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) att göra följande tillägg (*understruket*) i naturreservatets föreskrifter (under ”Föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet”).

8. framföra motordrivet fordon annat än på väg som är upplåten för allmänhetens motortrafik, undantag medges för uttransport av redan fälld älg *samt för uttransport av virke, med snöskoter på tjälad och snötäckt mark, på fastigheten Mårdsele 1:61.*

Motiv för beslutet

Det bildade naturreservatet har försvårat skogsskötseln på de omkringliggande markerna för ägaren till fastigheten Mårdsele 1:61. Ett beslut om tillåten uttransport av virke med snöskoter på tjälad och snötäckt mark genom fastigheten Mårdsele 1:61 kommer därför att avsevärt underlätta markägarens fortsatta skogsskötsel.

Ärendets beredning

Länsstyrelsen beslutade 1998-12-18 om att bilda naturreservat för Mårdseleforsen, de delar av området där marken ägdes eller hade förvärvats av staten. Markförvärven skedde med ekonomiskt stöd av EU:s Lifefond. Beslutet föregicks av gängse remissbehandling av förslaget. I detta var den slutliga avgränsningen av det föreslagna naturreservatet redovisat. Två områden i det planerade reservatets utkanter hade inte kunnat förvärvas. Länsstyrelsen avsåg därför att utvidga reservatet med dessa i ett senare skede. För den del som ligger inom Siksele 5:1 har överenskommelse om intrångsersättning träffats med berörda markägare. Med ägaren till Mårdsele 1:61 pågår förhandlingar om intrångsersättning.

Postadress 901 86 UMEÅ
Gatuadress Storgatan 71 B
Telefon Växel 090 - 10 70 00 Direkttel 090 - 10 73 67
Telefax Centralt 090 - 10 71 00 Direktfax 090 - 10 72 50
E-post peter.naslund@ac.lst.se

Björn Jonsson

Peter Näslund

Bilagor

1. Kungörelsedelgivning och hur man överklagar

Sändlista
Vindelns kommun
Boverket
Fastighetsbildningsmyndigheten
Fastighetsregistreringsmyndigheten
Lantmäteriet i Umeå
Naturvårdsregistret
Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Riksantikvarieämbetet
SGU, Box 670, 751 28 Uppsala
Skogsvårdsstyrelsen, Box 284, 901 06 Umeå
Vapstens sameby, ordf. Lars Anders Ågren Boxfjäll 1168, 920 64 Tärnaby
Vägverket Region Nord, Box 809, 871 25 Luleå
Örjan Clausén, Storg. 29, 921 31 Lycksele

Länsstyrelsen
Västerbottens län
Naturförvaltning

BESLUT

Datum
1998-12-18

Beteckning
231-12253/98

Enligt sändlista

Förordnande om naturreservat för Mårdselforsen i Vindelns och Lycksele kommuner, Västerbottens län
(2 bilagor)

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Mårdselforsen
Objektnummer	135
Kommun	Vindeln och Lycksele
Gräns	Reservatets avgränsning framgår av bifogad karta
Markägare	Naturvårdsfonden
Areal, etapp I Därav landareal	330 ha
Naturvårdsförvaltare	Länsstyrelsen Västerbottens län

Länsstyrelsens beslut
Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) att Mårdselforsen skall vara naturreservat.

Områdets avgränsning har angetts på bifogad karta. Samfälld mark som finns inom det avgränsade området ingår ej. Denna första etapp av reservatsbildningen för Mårdselforsen omfattar således enbart mark och vatten som ägs av staten och där förvärv av marken skett med stöd av EU:s Lifefond. I en andra etapp kommer vissa angränsande områden också att skyddas som naturreservat.

Beskrivning av naturreservatet
Mårdselforsen, Nedre Sikselet och Sikselforsen samt Storliden, en del av dalsidan, utgör tillsammans Mårdselforsens naturreservat. Det är Vindelälvens mest storslagna forslandskap. Här är ett av två ställen vid Vin-

Postadress 901 86 UMEÅ
Gatuadress Storgatan 71 B
E-post mats.jonsson@ac.lst.se
Telefon Växel 090 - 10 70 00 Direkttel 090 - 10 70 49
Telefax Centralt 090 - 10 71 00 Direktfax 090 - 10 73 41
Postgiro Länsstyrelsen 3 51 94 - 0 Rennäringsfunkt 95 06 98 - 1

delälven där urskogsartad skog finns kvar på dalsidan ända ner mot älven. Reservatet ligger på gränsen till landskapet Lappland.

Mårdselforsen
Forsen löper i ett starkt förgrenat lopp över en bergströskel. Den har genom århundradena förflyttat sig i sidled. System av stenkistor byggda under flottningstiden har också medverkat till denna sidoförflyttning av älvens lopp genom att de stängt av vattenflödena på sydvästsidan. Här finns i de starkt förgrenade loppen jättegrytor och mycket stora områden med hällar som är mjukt slipade av slam och sand som det kraftigt strömmande vattnet fört med sig. Mellan hällarna rinner vatten i mindre strömmar.

Stränderna på Mårdselforsen är starkt varierade och består av både klippor och morän. I skyddade lägen vid stränderna avsätts sand och finare sediment. Den stora växlingen i vattenföring gör att strändernas växtlighet är varierad med klart urskiljbara bälten beroende på hur lång tid de är översvämmade under försommaren. Under fjällfloden når vattnet upp i skogen utmed stränderna. I skogsbrynen ut mot vattnet växer tall, gran, lövträd och snår av enbuskar, viden, björk, gråal, rönn, och hägg. I dessa växer ofta kanelrosen som blommar över på någon vecka i början på juli. Strandsnåren är örtrika med arter som skogsnäva, älggräs, vitmåra, strätta, gullris, rölleka, fibblor och gräs av olika slag. Ovanför forsnacken finns i strandsnåren en av de allra rikaste förekomsterna vid Vindelälven av ängsruta, som är sällsynt i Norrland och endast förekommer vid en del vattendrag. Utanför skogsbrynet på de öppna stränderna växer mellan stenarna den högblå norrlandviolen och ibland slåtterblomman. Några fjällväxer följer älven ner mot kusten. I reservatet finns svarthö, fjällvedel, fjällviol, nordisk stormhatt, kvanne och fjällskära samt fjällnejlikan som växer på öppna ytor med sand utmed stränderna.

Skogen på holmarna är urskogsartad och delvid präglad av skogsbränder. Kullfallna stammar, lågor, stående döda träd, torrakor och högstubbar är vanliga. På Storholmen, som bara den är 40 ha stor, finns i de inre delarna tät högväxt tallurskog och längst ner på holmen rika granskogar. Längst nedströms mot älven finns högvuxen grov granskog som översvämmas under fjällfloden. Här växer arter som brakved, nordisk stormhatt, ängsruta, klubbstarr och spädstarr. Här mynnar Rockbäcken, som där den rinner in i reservatet bildar en liten våtmark med bladvass. I Rockbäcken finns mycket sällsynta vatteninsekter.

Ute i Mårdselforsen finns ett 40-tal holmar. Över hängbroar, spänger och på stigar kan man vandra omkring forslandskapet. På några ställen finns rastskydd och eldplatser. Området är ett viktigt utflyktsmål men också livligt frekventerad av fritidsfiskare.

Sikselforsen
Uppströms ett kort sel, Nedre Sikselet, ligger Sikselforsen. Det är en koncentrerad fors över klipphällar med några kala holmar av fast berg ute i forsen. Stränderna och strandskogarna vid Sikselforsen är ännu artrikare än de vid Mårdselforsen.

Storliden
Sydväst om Mårdselforsen reser sig på dalsidan Storliden 200 meter över älven. Sluttningarna är branta och i den övre delen finns smärre stup och sipperytor. Skogen är urskogsartad. Närmast älven finns ett område med grus och sand som en gång avlagrats av isälvar. En smal grusås löper genom området. Här växer mest tallskog. Längst ner i Storlidens sluttningar är skogen dominerad av gran. I svackor och bäckdråg förekommer fuktig granskog med visst inslag av asp, björk och sälg. Torrträd och lågor förekommer i ganska stor mängd. Högre upp i östsluttningen tar tallskog som växer på hällmarksbunden mark över. Medan det i övre delen av sydsluttningen växer granskog med inslag av äldre tallar. Många av de ofta 250 år gamla tallarna bär spår från tidigare skogsbränder. Högst upp är det rundade berghällar med hällmarkskog av tall.

Liden från älvstranden upp till toppområdet innehåller en vid skala av den västliga taigans barrskogar från frodiga granskogar och sumpskogar samt tallskogar till hällmarkstallskog.

Motiv för naturreservat
Syftet med reservatet är att bevara ett av vattenkraftexploateringar orört älvlandskap i en fri älv. Den bildar här ett starkt förgrenat lopp med ett fyrtiotal holmar ute i forsen. Skogen på holmarna och i liden på ena sidan dalgången är urskogsartad delvis brandpräglad barrblandskog. Kombinationen urskogsartad skog och forslandskap i en fri älv är i det närmaste unikt.

Områdets orörda miljö och höga mångformighet är grunden för ett rikt växt- och djurliv samt en förutsättning att bevara såväl älv- och forsberoende som urskogsberoende eller urskogsgynnade arter.

Det principiella målet är att bevara älv- och skogsekosystemen orörda och ostörda och att låta de naturliga processerna löpa fritt. I ekosystemet ingår såväl mark och vatten som växter och djur. Med naturliga processer avses både långsamma förändringar som sker i vegetationen och mera direkt omdanande processer som höga vattenflöden i älven, stormfällning och utslagning av vegetation genom extrema klimatförhållanden. Den orörda miljön och de naturliga processerna är av särskilt stor betydelse för fortlevnaden av såväl älv- och forsberoende som urskogsberoende eller urskogsgynnade arter

bland alger, svampar, mossor, lavar, insekter och andra ryggradslösa djur samt ryggradsdjur.

Ett viktigt syfte med reservatet är även att ge möjlighet till friluftsliv, naturupplevelser och forskning i orörd älv- och skogsnatur.

Naturreservatsbestämmelser
Föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet (8 § naturvårdslagen)

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. Uppföra byggnad eller anläggning
2. Anlägga väg, parkeringsplats, led eller spång
3. Anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad
4. Anordna upplag
5. Borra, spränga, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämma
6. Avverka eller utföra annan skogsvårdsåtgärd
7. Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle
8. Framföra motordrivet fordon i terrängen med undantag för hämtning av redan fälld älg
9. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel
10. Upplåta mark för orientering eller annan idrottstävling
11. Kalka mark eller vatten

Bestämmelserna enligt 8 § naturvårdslagen skall inte inskränka på de rättigheter som ägare till de två kraftledningen som skär genom området nedströms Sikselforsen har t. ex. för underhåll, om- eller nybyggnad av befintliga ledningar, röjning av ledningsgator och körning i terräng i ledningsgator för sådana åtgärder.

Länsstyrelsen
Västerbottens län
Naturförvaltning

Datum
1998-12-18

Beteckning
231-12253/98

Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (9 § naturvårdslagen)

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet.

1. Utmärkning av reservatet

2. Uppsättning av informationstavlor på platser enligt skötselplan

3. Anordningar som stigar, rastskydd och liknande enligt skötselplan

Föreskrifter om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet (10 § naturvårdslagen)

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. Framföra motordrivet fordon i terrängen.

2. Störa djurlivet t ex genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig närmare rovfågelbo, lya eller gryt än 100 m

3. Bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar

4. Plocka eller insamla växter eller växtdelar, mossor, lavar och svampar, med undantag för bär och matsvamp

5. Fånga och insamla ryggradslösa djur

6. Elda annat än på anvisad plats

7. Tälta mer än två dygn

8. Ställa upp husvagn

9. Medföra okopplad hund eller annat husdjur

10. Uppsätta tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift

Föreskrifter om naturvårdsförvaltningen av reservatet (9 § naturvårdsförordningen)

Syftet med vård och förvaltning
Reservatets nuvarande struktur med älvlandskapets forsar och den urskogsartade skogen i omgivningarna och till dessa naturtyper knutna organismer -båda land och vattenlevande- som ryggradsdjur, kärlväxter, alger, svampar, lavar, mossor, insekter och andra vattenlevande ryggradslösa djur skall skyddas och bevaras. Inom ramen för dessa mål får det utnyttjas för friluftsliv naturstudier, undervisning och forskning.

De naturförvaltningsinsatser som området kräver är tillsyn och underhåll av byggnader, hängbroar och stigar inom området. I samband med detta är också information till besökare en viktig arbetsuppgift. Med det stora antalet besökare i området kräver också information till besökare och tillsyn av att gällande bestämmelse efterlevs samt renhållningen stora insatser.

I samband med tillsyn skall en uppföljning ske av älv- och urskogsanknutna naturtyper och arter.

Naturvårdsförvaltare
Länsstyrelsen skall vara naturvårdsförvaltare.

Skötselplan
Länsstyrelsen fastställer bifogade skötselplan.

Ärendets beredning
Naturvårdsverket, Vindelns och Lycksele kommuner, skogsvårdsstyrelsen, har yttrat sig över förslaget att bilda naturreservat. Skyddet har genomförts med stöd av EU:s Lifefond.

Georg Andersson

Per Erik Persson

Länsstyrelsen
Västerbottens län
Naturförvaltning

Datum
1998-12-18

Beteckning
231-12253/98

Bilagor

Skötselplan

Karta över reservatet

Sändlista
Skogsvårdsstyrelsen
Vindelns kommun
Lycksele kommun
Statens naturvårdsverk
Svenska Naturskyddsföreningen, Länsförbundet i Västerbottens län
Kebbjö 115, 905 86 Umeå

Länsstyrelsen
Västerbottens län
Naturförvaltning

Datum
1999-12-20

Beteckning
231-12253/98

Till enligt sändlista

Förordnande om naturreservat för Mårdselforsen i Vindelns och Lycksele kommuner. Etapp II

Beslut om naturreservat

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap 4§ miljöbalken(1998:808) att utvidga Mårdselforsens naturreservat med de två områden som redovisats på bifogad karta.

För dessa områden skall de i länsstyrelsens beslut om naturreservat för Mårdselforsen 1998-12-18 enligt dåvarande naturvårdslagen(1964:822) meddelade föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet, om skyldigher att tåla visst intrång, om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet samt om vård och förvaltning gälla enligt motsvarande bestämmelser 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken (1998:808) samt 3§ förordning(1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Interimistiska förbud för del av fastigheten Mårdsele 1:61

För den del av fastigheten Mårdsele 1:61 som ingår i det nu utvidgade reservatet skall det också interimistiskt med stöd av 7 kap 24 § miljöbalken vara förbjudet att utan länsstyrelsens tillstånd utföra någon av de åtgärder som förbjudits med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark och vatten. Dessa interimistiska förbud skall gälla fram tills beslutet om utvidgning av Mårdselforsens naturreservat vunnit laga kraft dock längst till den första november år 2002. De gäller omedelbart även om detta beslut överklagas.

Motiv

Syftet med Mårdselforsens naturreservat framgår närmare av länsstyrelsens tidigare beslut om naturreservat för området. Nu beslutad utvidgning innebär att reservatet får sin planerade avgränsning. Området på fastigheten Siksele 5:1 innefattar en stor del av Sikselforsen samt anslutande naturskog mellan vägen och älven. Det område som ligger på fastigheten Mårdsele 1:61 utgör del stranden på Mårdselforsens nedersta delar samt ett anslutande

Postadress 901 86 UMEÅ
Gatuadress Storgatan 71 B
E-post per.erik.persson@ac.lst.se
Telefon Växel 090 - 10 70 00 Direkttel 090 -10 73 57
Telefax Centralt 090 - 10 71 00 Direktfax 090 -10 73 41
Postgiro Länsstyrelsen 3 51 94 - 0 Rennäringsfunkt 95 06 98 - 1

område med naturskog. Genom att det ingår i reservatet får det en naturlig och funktionell avgränsning.

Ärendets handläggning

Länsstyrelsen beslutade 1998-12-18 om att bilda naturreservat för Mårdselforsen för de delar av området där marken ägdes eller har förvärvats av staten. Markförvärven skedde med ekonomiskt stöd av EU:s Lifefond. Beslutet föregicks av gängse remissbehandling av förslaget. I detta var den slutliga avgränsningen av det föreslagna naturreservatet redovisad. Två områden i det planerade reservatets utkanter hade inte kunnat förvärvas. Reservat avsågs utvidgas med dessa båda områden i ett senare skede. För den del som ligger inom fastigheten Siksele 5:1 har överenskommelse om intrångsersättning träffats med berörda markägare. Med ägarna till fastigheten Mårdsele 1:61 har vare sig förvärv eller överenskommelse om intrångsersättning kunnat genomföras. I yttrande har ägarna motsatt sig naturreservatsbildning.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, miljödepartementet, se bilaga.

Georg Andersson

Per Erik Persson

Bilaga
Besvärshänvisning
Karta
Länsstyrelsens förordnande 1998-12-18 om naturreservat för Mårdselforsen

Sändlista

Kjell Forsman (del.kv.)
Skrittvägen 14
921 41 Lycksele

Lennart Forsman (del.kv)
Mårdsele 15
922 75 Åmsele

Ella Forsman (del.kv.)
Bångvägen 38 B
921 32 Lycksele

Lennart Eriksson
Sandvägen 7
921 46 Lycksele

Helena Eriksson
Solgårdsgatan 16 2tr
891 34 Örnsköldsvik

David Eriksson
Älvdansvägen 27
802 69 Gävle

Kopia till

Naturvårdsverket
Lycksele kommun
Vindelns kommun
Svenska naturskyddsföreningen, Länsförbundet i Västerbottens län
Fastighetsregistermyndigheten
Skogsvårdsstyrelsen
Svefa Örjan Clausén, Galoppvägen 16, 921 41 Lycksele
Naturvårdsregistret

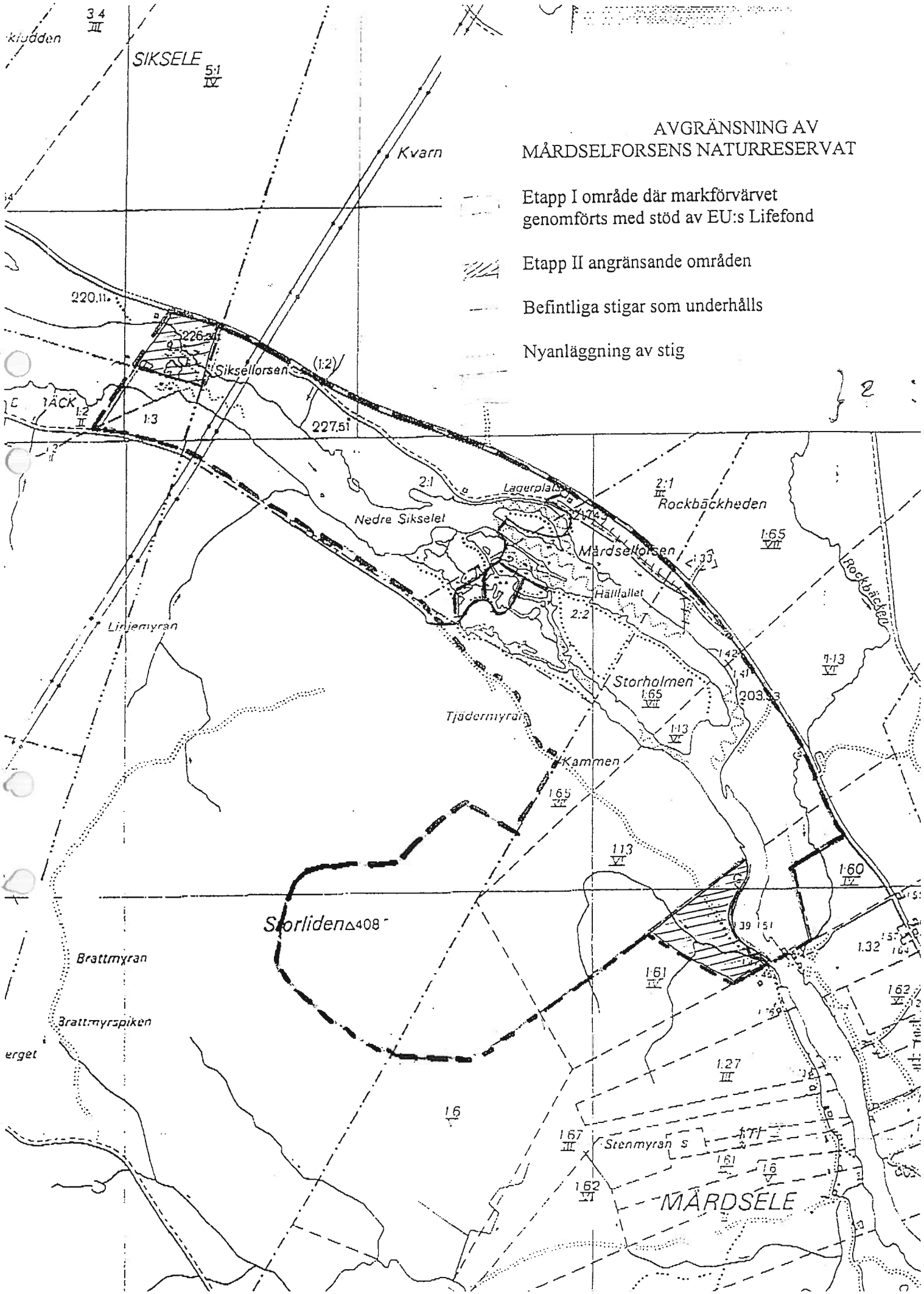
AVGRÄNSNING AV
MÅRDSELFORSENS NATURRESERVAT
Etapp I område där markförvärvet genomförts med stöd av EU:s Lifefond
Etapp II angränsande områden
Befintliga stigar som underhålls
Nyanläggning av stig
SIKSELE
Kvarn
Sikselforsen
Nedre Sikselet
Lagerplats
Rockbäckheden
Mårdselforsen
Hällfallet
Rockbäcken
Linjemyran
Storholmen
Tjädermyran
Kammen
Storliden
Brattmyran
Brattmyrspiken
Stenmyran
MÅRDSELE

Länsstyrelsen
Västerbottens län

Bilaga till reservatsbeslut 231-12253/98

Datum
2006-09-13

Bilagor: 5

Beteckning
512-12826-2005
2402135

SKÖTSELPLAN FÖR MÅRDSELEFORSENS NATURRESERVAT I VINDELN OCH LYCKSELE KOMMUN

Länsstyrelsen i Västerbottens län
Storgatan 71B
901 86 Umeå
Växel: 090-10 70 00

Innehållsförteckning

1. Syfte med säkerställande och skötsel

2. Beskrivning av reservatet
2.1 Administrativa data
2.2 Allmän beskrivning av området
2.3 Natura 2000

3. Skötsel av naturvärden
3.1 Gran- och barrblandskogar
3.2 Brandpräglade tallskogar
3.3 Lövrika barrskogar
3.4 Våtmarker
3.5 Forsmiljön

4. Friluftsliv
4.1 Anläggningar och information för friluftslivet

5. Övriga anläggningar

6. Nyttjanderätter

7. Utmärkning av gränser

8. Sammanställning av åtgärder

9. Tillsyn och uppföljning

1. Syfte med säkerställande och skötsel

Syftet med säkerställandet och skötseln är att vårda och bevara naturreservatets nuvarande struktur, ett mosaikartat forssystem omgivet av mycket fina tall- och grannaturskogar. Området är ett mycket populärt besöksmål och skötseln ska därför även syfta till att gynna och utveckla förutsättningarna för ett rörligt friluftsliv.

2. Beskrivning av objektet

2.1 Administrativa data

Objektnamn:	Mårdseleforsen
Skydd:	Naturreservat: 2402135
Kommun/er:	Vindeln / Lycksele
Fastigheter:	Se bilaga 2.
Kartblad:	22J / 72942
Markägarkategori:	Naturvårdsfonden
Totalareal:	416.7 ha
Produktiv skog:	323 ha
Impediment:	5 ha
Vatten:	88 ha
Naturgeografisk region:	32 c

Naturtypsidelning enligt VIN (vegetationstyper i norden)

Tallskog av lingonristyp	2.1.1.3	119 ha
Tallskog av lavtyp	2.1.1.1	13 ha
Granskog av blåbärsristyp	2.1.2.1	126 ha
Granskog av lågörttyp	2.1.2.3	16 ha
Granskog av högörttyp	2.1.2.4	10 ha
Granskog av ört-starrtyp	2.1.2.5	23 ha
Myrvegetation	3.	5 ha

2.2 Allmän beskrivning

Naturreservatet Mårdseleforsen ligger ca två mil norr om Åmsele, vid gränsen mellan Vindeln och Lycksele kommun. Reservatet som innefattar forsarna Mårdseleforsen, Nedre Sikselet och Sikseleforsen utgör ett av de absolut finaste och skyddsvärda forslandskapen längs med vår nationalälv Vindelälven. Det omgivande landskapet är starkt kuperat och berggrunden utgörs främst av yngre graniter. På den södra sidan av forsen reser sig det skogsklädda berget Storliden med en höjd av 409 m ö h. Väg 363 mot Sorsele passerar längs med hela reservatets norra gräns, vilket gör området mycket lättillgängligt för de som vill stanna till och besöka området (Figur 1). Vid reservatsentrén, intill 363:an, finns en stor parkeringsplats och här bedrivs även caféverksamhet under sommarhalvåret. För de som vill ta sig ut i reservatet och vandra finns det uppmarkerade stigar och hängbroar inom forslandskapet. Även ett antal vindskydd och grillplatser med ved finns att nyttja.

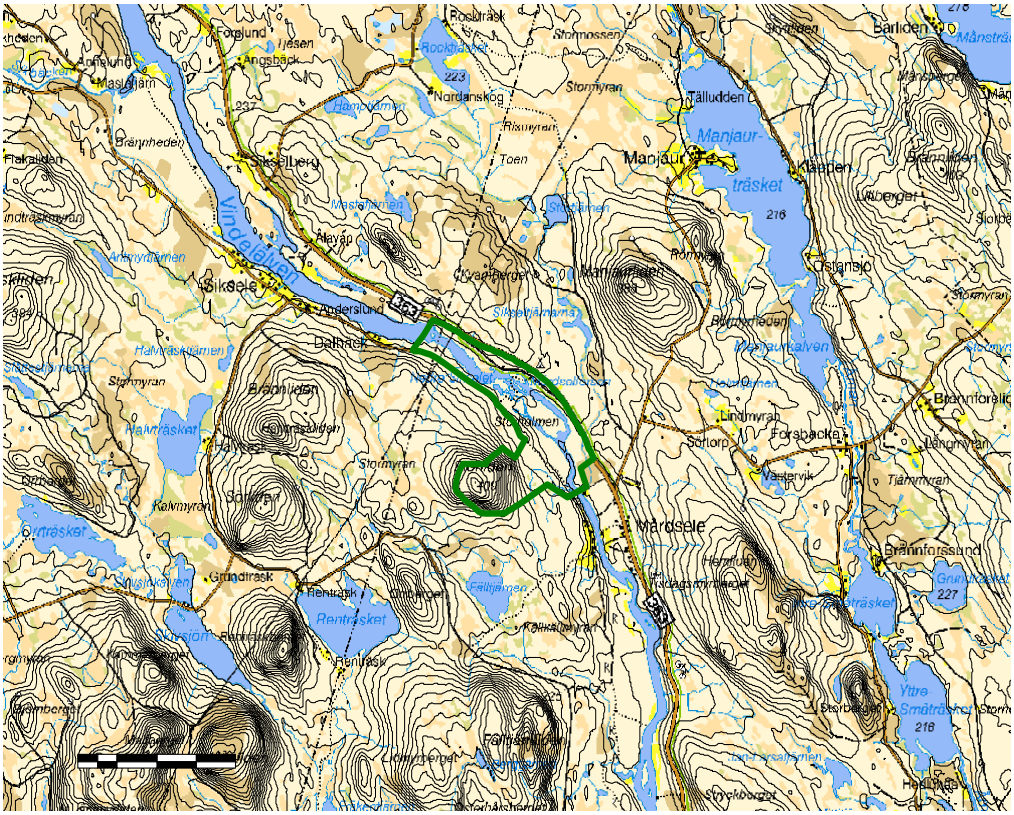

Figur 1. Översiktskarta för naturreservatet Mårdseleforsen.

Inom forsområdet finns sammanlagt närmare ett 40-tal större och mindre öar med en mosaik av jättegrytor, torrfåror, hällar och mindre vattenströmmar. Öarna som kontinuerligt påverkas av den varierande vattennivån i älven är mycket produktiva. De större öarna domineras främst av gammal barrblandskog, här har fjällväxter som ex. nordisk stormhatt, fjällviol, fjälltimotej, fjällkvanne och fjälltolta funnit fäste, vilket troligen är ett resultat av att frön transporterats med vattnet från mer fjällnära delar. Även den för länet sällsynta kanelrosen växer här på ett flertal ställen längs stränderna.

Vindelälven nyttjades tidigare mycket intensivt för flottning av virke. Inom reservatet finns därför ett flertal stenkistor, vallar och ledarmar kvar från denna epok. Dessa är av ett stort kulturhistoriskt värde.

På några öar i reservatet kan man fortfarande se spår ifrån gångna tiders skogsbränder, men det har nu gått så pass lång tid sedan den senaste branden att granen i stora delar tagit överhand och det är svårt att hitta de brandspår som fortfarande finns kvar. Granarna inom de mer produktiva delarna av öarna är av en imponerande storlek. Ett flertal överväxta stubbar vittnar om att skogarna tidigare har dimensionhuggits. Mängden död ved är därför genomgående liten, men kommer sannolikt med den höga produktiviteten, att snabbt öka. Inom forslandskapet är det endast på Storholmen som tallen fortfarande härskar. På enstaka tallar längs Storholmens södra sida finns färska spår av reliktbock och tallstekel, vilka normalt är mycket ovanliga. För att dessa arter ska kunna överleva måste det finnas solexponerade gamla tallar. Storholmen är idag på väg att återbeskogas av gran.

Foto: Vegetationen ute på öarna är överlag mycket produktiv och högre örter som skogsnäva, stormhatt och fjällkvanne är valigt förkommande.

Foto: Kanelrosen, som här är ganska vanlig, växer längs de karga och steniga stränderna inom reservatet.

Skogarna inom naturreservatet är starkt påverkad av de skogsbränder som drabbat området. Söder om älven är tallen det härskande trädslaget och kolade stubbar och äldre tallar med brandljud förekommer frekvent. En undersökning av brandhistoriken inom reservatet visar att området brunnit fem gånger under de senaste 400 åren. Bränderna är daterade till 1482, 1563, 1640, 1693 och 1766 (Forsman 2002).

Foto: Vid Storlidens topparti är brandspåren mycket tydliga.

Direkt söder om älven finns en skarpt markerad 5-10 meter hög grusås med orientering i nordväst-sydöstlig riktning. Åsen som består av isälvssediment har skapats av interglaciära undervattensströmmar under den tid då inlandsisen sakta drog sig tillbaka mot nordväst. Tallskogen är genomgående brandpräglad och mycket gles. Skogen har i stora delar dimensionavverkats varigenom den äldsta generationen av tall saknas, samt att mängden död ved av tall genomgående är ganska låg. Dock finns det fortfarande gott om tallar som är äldre än 150 år. I den flacka delen, från åsen och ner mot älven, är föryngringen av tall bitvis god och skogen har en något mer skiktad struktur. Inom hela området kring åsen finns det gott om spår lämnade ifrån den sällsynta mindre märgborren. Även färska spår förekommer frekvent i området, vilket inte är vanligt i dessa trakter. Fältskiktet domineras i huvudsak av en torr ristyp med dominans av lingon och mossor, men även skarp ristyp med renlav och fönsterlav i bottenskiktet förekommer.

Foto: En 4-5 meter hög grusås med äldre tallskog löper igenom reservatet i nordväst- sydöstlig riktning. Föryngringen av tall är genomgående ganska dålig och en bränning i området skulle på sikt skapa en mer naturlig skogsstruktur

Foto: Även unga självföryngrade tallbestånd finns inom det flackare området

Skogarna söder om åsen, vid Storlidens östra och nordöstra sluttning, ändrar karaktär och är estetiskt mycket tilltalande med ömsom talldominerade karga och blockrika delar och mer produktiva markavsnitt med en större andel äldre gran. I dessa delar finns det även en god tillgång på lågor och torrträd och här hittas ett flertal rödlistade arter, som t ex dvärgbägarlav, ullticka, gränsticka, rynkskinn, lappticka, violmussling, rosenticka, doftticka, violettgrå tagellav och liten sotlav. Sluttningen har dock utsatts för dimensionshuggning under de senaste 100 åren varigenom främst klenare lågor hittas.

Andelen lövträd inom reservatet får betraktas som låg och koncentrationer av lövträd, då främst glasbjörk, hittas kring mindre myrar och längs bäckdråg i området (figur 5). Vid Storlidens östsluttning finns ett större inslag av grova aspar och sälgar. På enstaka aspar i denna sluttning har liten aspgelelav och koralltaggsvamp hittats.

Växtligheten inom reservatet varierar i stor grad, men de två mest frekventa vegetationstyperna inom reservatet är den friska och den torra ristypen (blåbärsristyp 39%, lingonristyp 37%). Inom området finns det även en ganska hög andel av låg- och högörttyp (ca 8 %, figur 4).

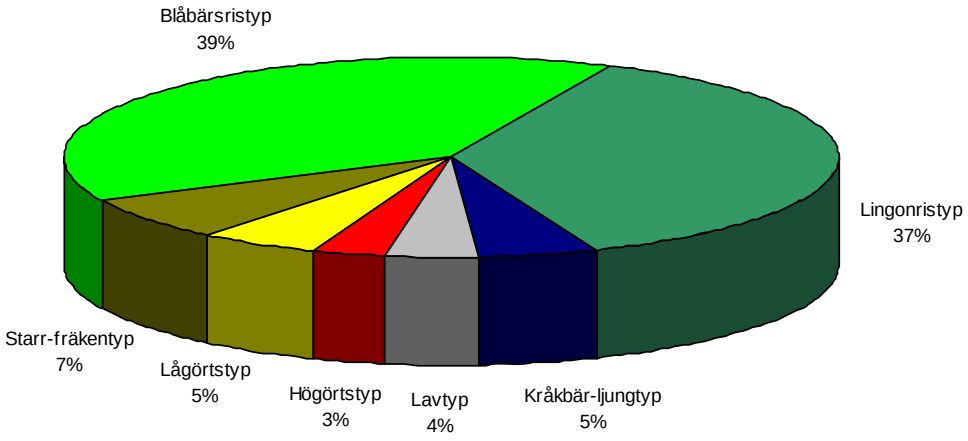

Figur 2. Fördelningen av vegetationstyper inom Mårdseleforsens naturreservat (Forsman 2002).

De finaste skogsmiljöerna inom Mårdseleforsens naturreservat hittas vid Storlidens sluttningar, främst i nordost. Sluttningen i nordost, vilken även är den brantaste delen, domineras av gammal brandpräglad tallskog med ett stort inslag av fuktiga och produktiva dråg med granskog. Tillgången på lågor och torrträd är stor och här hittas även flest rödlistade arter. Den sanddominerade marken från grusåsen och ner mot älven har inte idag någon märkvärdig skog, men den ”varma” tallbiotopen är mycket intressant ur ett entomologiskt perspektiv. Med rätt skötsel kan området bli en mycket attraktiv plats för rödlistade värmeälskande insekter.

2.3 Natura 2000
Naturreservatet Mårdseleforsen ingår i nätverket Natura 2000 (Natura 2000-id SE0810323), den Europeiska Unionens nätverk av skyddade områden. De åtgärder som beskrivs i skötselplanen och som senare kommer att genomföras tar även hänsyn till bevarandet av de naturvärden som finns utpekade för Natura 2000.

3. Skötsel av naturvärden

Nedan indelas reservatet i skötselområden utifrån gemensamma drag vad gäller naturtyp, utvecklingshistorik samt form av skötsel.

3.1 Gran- och barrblandskog
Innefattar all gran- och barrskog inom reservatet.

Kvalitetsmål

- Arealen av natur- och urskogsartad gran- och barrblandskog ska vara minst 242 hektar.
- Andelen död ved ska öka för att på sikt uppgå till minst 30% av den totala vedvolymen.
- För att en skoglig kontinuitet ska kunna säkerställas ska det finnas en naturlig dimensionsspridning i beståndet, från grova (gamla) träd ner till klena (yngre) träd.
- Minst tre rödlistade arter och/eller signalarter knutna till gran ska kunna hittas.

Åtgärder
Skogen i området ska utvecklas fritt. Om skötsel krävs för bevarandet av enskilda, mycket utsatta arter, kan åtgärder komma ifråga.

3.2 Brandpräglad tallskog
Innefattar all brandpräglad skog som idag domineras av tall. Dessa skogar ska med en naturlig brandfrekvens kunna upprätthålla sin öppna flerskiktade struktur.

Kvalitetsmål

- Arealen av natur- och urskogsartad tallskog ska vara minst 69 hektar.
- För att en skoglig kontinuitet ska kunna säkerställas ska det finnas en naturlig dimensionsspridning i beståndet, från grova (gamla) träd ner till klena (yngre) träd.
- Andelen död ved ska öka för att på sikt uppgå till minst 30 % av den totala vedvolymen.
- Andelen gran får ej överstiga 15 % (av stammantal > 6 cm dbh).
- Om möjlighet finns ska bestånden brännas med ett för området naturligt intervall. Bränningarna ska skapa goda livsförutsättningar för brandberoende arter.
- Minst tre rödlistade arter och/eller signalarter knutna till tall ska kunna hittas.

Åtgärder
Bränning, alternativt brandefterliknande åtgärder, inom mindre delområden med ett intervall av högst 10 år (se bilaga 3).

3.3 Lövrik barrskog
Innefattar barrskog inom reservatet som har en hög andel asp och sälg.

Kvalitetsmål

- Arealen av natur- och urskogsartad lövrik barrskog ska vara minst 12 hektar.
- Andelen död ved ska öka för att på sikt uppgå till minst 30 % av den totala vedvolymen.
- Andelen lövträd ska vara minst 5 % (i volym).
- För att en skoglig kontinuitet ska kunna säkerställas ska det finnas en naturlig dimensionsspridning i beståndet, från grova (gamla) träd ner till klena (yngre) träd.
- Minst tre rödlistade arter och/eller signalarter som är knuten till lövrika skogar ska kunna hittas.

Åtgärder

- Luckhuggning eller ringbarkning av gran samt halvfällning av enstaka livskraftiga aspar i aspbestånd, se bilaga 3.

3.4 Våtmarker
Innefattar hela våtmarkssystemet inom reservatet.

Kvalitetsmål

- Arealen av våtmark ska vara minst 5 hektar.
- Våtmarkernas hydrologi ska vara opåverkad.
- Våtmarkernas växtsamhällen ska vara opåverkade.
- Minst 5 karakteristiska arter för våtmarkerna ska kunna hittas.

Åtgärder
Fri utveckling

3.5 Forsmiljön
Innefattar älven och de hällmarker och kulturvärden som finns.

Kvalitetsmål

- De kulturvärden som finns kvar sedan flottningsepoken ska bevaras.
- Naturliga lek- och ståndplatser för fisk ska bevaras.
- De geologiska värden som finns inom området, som t ex häll- och grytformationerna, ska bevaras.

Åtgärder
Området ska i första hand lämnas orört. Inom ramen för bevarandet av de återstående kulturminnena ska restaurering av lek- och ståndplatser för fisk kunna tillåtas.

4. Friluftsliv

Mårdseleforsen är ett mycket lättlillgängligt reservat och ett av de mest välbesökta naturreservaten inom Västerbottens län. Vägen 363 mot Sorsele passerar längs med hela reservatets norra gräns, vilket gör området mycket lättillgängligt för de som vill stanna till och besöka området. Den mycket vackra och dramatiska naturen i reservatet, med mäktiga forsar, hällor, grytor och fina skogar, samt närheten till en stor och vältrafikerad väg, bidrar till områdets popularitet.

4.1 Anläggningar och information för friluftslivet

Vid reservatsentrén, intill 363:an, finns en stor parkeringsplats och här drivs även ett café under sommarhalvåret. För de som vill ta sig ut i reservatet och vandra finns det uppmarkerade stigar med häng- eller träbroar över forsarna, samt även ett antal vindskydd och grillplatser att nyttja.

Informationsplatsen för reservatet ligger alldeles intill älven, nedanför caféet, vid den lilla grusvägen som går parallellt med älven. Här finns en liten parkeringsplats som besökare kan använda, samt ett skyltställ med information om reservatet på svenska, engelska och tyska. Från parkeringen och ut till den första stora hängbron har en ramp, anpassad för rullstolsburna, byggts. Människor med rullstol kan därför lätt ta sig ut till den första och allra mäktigaste delen av forsen. Ska man vidare in i reservatet måste man först passera ett par hängbroar, direkt efter rampen.

Foto: Efter att ha passerat de två första hängbroarna inom reservatet följer en delvis spångad led med vanliga träbroar över de återstående forsarna.

Foto: Mellan öarna inom forslandskapet finns ett flertal träbroar.

Foto: Inom reservatet finns även tre vindskydd med grillplatser och ved att nyttja för besökare.

Kvalitetsmål

- Informationsplatserna*:* Vid de centrala informationsplatserna ska parkeringsplatser finnas. Reservatsskylten ska vara i minst A1-format och sitta på ett skyltställ av trä. Här ska det även finnas information på engelska och tyska om området.
- Rastplatserna: Det ska finnas tre väl anordnade grillplatser, varav två med vindskydd. Vid dessa grillplatser ska det finnas ett bord med bänkar och en kontinuerlig tillgång på ved. Informationsskyltar, med en påminnelse om att ta med skräp tillbaka, ska finnas.
- Lederna: Ska vara mycket bra uppmarkerade, med orange färg och tydliga vägvisare vid alla stigförgreningar (med avstånd inskrivet). Det ska finnas en uppmarkerad stig till Storlidens topp.
- Anläggningarna: Alla anläggningar ska underhållas och vara i gott skick.

Åtgärder

- I samarbete med vägverket och andra berörda ska möjligheten till att bredda parkeringsplatsen vid väg 363 utredas.
- Alla stigar ska röjas och markeras upp på nytt.
- Vägvisningsskyltar ska tas fram och sättas upp vid alla stigförgreningar.
- En ny broschyr ska tas fram.
- Befintliga eldplatser ska ses över och renoveras.
- Bord och bänkar ska finnas på angivna platser.
- Vindskydden ska ses över och renoveras.
- En uppmarkerad led till toppen av Storliden ska anläggas.
- Skyltar som påminner besökare om att ta med eventuellt skräp ska tas fram och sättas upp vid alla rastplatser.
- Alla enklare anläggningar ska besiktas varje år och underhållas vid behov. De två hängbroarna ska besiktas av extern expertis vart annat år.
- Möjligheten att anlägga en handikappanpassad ramp från parkeringen på den södra sidan av älven till hällorna bortom den första forsen ska undersökas.

5. Övriga anläggningar

En bevakningskoja som tidigare ägdes och nyttjades Sveaskog finns vid älvens norra strand. Denna tillhör nu naturvårdsfonden.

6. Nyttjanderätter

Stugan som sommartid används som café ägs av naturvårdsfonden. Stugan arrenderas nu ut.
Jakt bedrivs inom reservatet enligt gällande jaktlagstiftning. Jakträtten ägs av naturvårdsverket och förvaltas av länsstyrelsen. Fiskerätten inom reservatet är uppdelat i tre områden, Forsholm-Siksele FVO, Sveaskog och Mårdsele byamän (se figur 3).

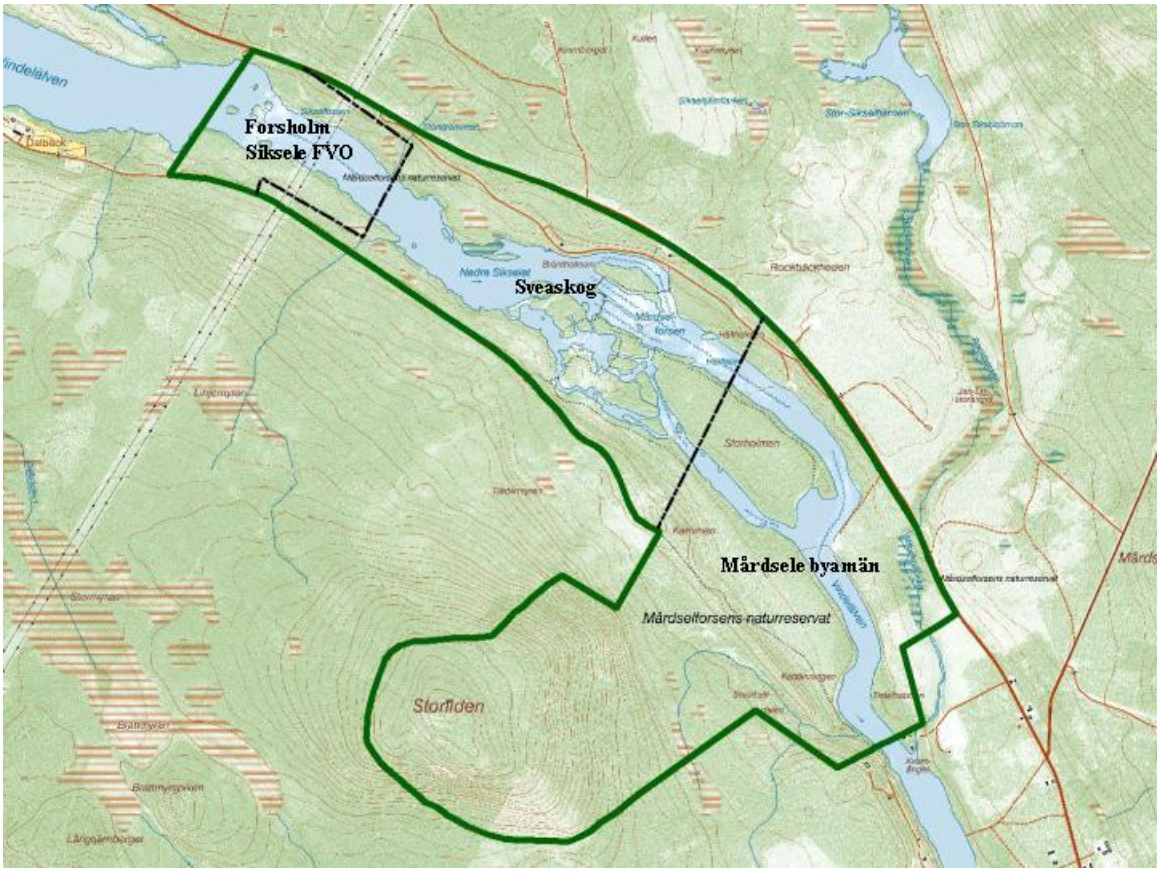

Figur 3. Avgränsningarna för fiskerätten inom Mårdseleforsens NR.

7. Utmärkning av gränser

Reservatet ska hållas väl utmärkt enligt svensk standard och Naturvårdsverkets anvisningar. Gränserna bör ses över vart 10:e år och målas om vid behov.

8. Sammanställning av åtgärder

Åtgärd	**Tidpunkt**
Genomföra naturvårdsbränning i område 1a (bilaga 3)	2006-2007
Frihuggning av gran i område 1b (bilaga 3)	2006-2007
Naturvårdsbränning inom område 1b (bilaga 3)	2008-2012
Beståndsskötsel alternativt bränning i område 1c. Målet är att på sikt glesa ur beståndet och att skapa brandljud (bilaga 3).	2008-2015
Utredning och planering av en ny parkeringsplats, se bilaga 5	2006-2008
Ta fram hänvisningsskyltar i trä, sätts ut från parkeringen och vidare vid alla stigförgreningar inom reservatet, se bilaga 5.	2006-2007
Ta fram en ny broschyr	2006-2010
Markera och röja upp stigarna inom reservatet, se bilaga 5	2006-2007
Ta fram skyltar för att påminna om att ta med skräp	2006-2008

Se över och reparera/måla vindskydden.	2006-2008
Renovera eldstäderna vid grillplatserna	2006-2008
Köpa in bord och bänkar till de rast/fikaplatser som behöver detta	2006-2008
Anlägga en vandringsstig till Storlidens topp	2006-2008
Anlägga en skogskåta vid Storlidens topp	2006-2008

9. Tillsyn och uppföljning

Tillsynen av området utförs av naturvårdsförvaltaren och ska dokumenteras skriftligt. Tillsynen innefattar, utöver en besiktning av att reservatsföreskrifterna efterlevs, även alla anläggningar, utmärkningar och skyltar inom reservatet. Brister och fel ska dokumenteras och rapporteras.

I samband med att skötselåtgärder utförs ska utgångsläget innan åtgärden, tidpunkt för åtgärd, åtgärdens omfattning och utförande samt uppnått resultat dokumenteras för att möjliggöra en långsiktig uppföljning. Vidare ska även kostnaderna för åtgärderna noteras.

En nationell metod för uppföljning av reservat och Natura 2000 – områden har tagits fram. Denna ska användas.

Tillsynen och uppföljningen av reservatet kommer tillsammans att utgöra ett underlag för en eventuell revidering av skötselplanen.

Lena Lundevaller

Peter Näslund

Bilagor:
1. Fördelning av gran- och tallskog enligt KNAS-kartering.
2. Lövförekomst enligt KNAS-kartering
3. Skötsel av naturvärden
4. Detaljkarta – Befintliga anläggningar och information för friluftslivet
5. Åtgärder – Anläggningar och information för friluftslivet

Sändlista

Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm
Naturvårdsverket, Naturresursenheten, Blekholmsterassen 36, 106 48 Stockholm
Vindelns kommun, Miljö- och Byggkontoret, 922 81 Vindeln
Ulla Holmström, Mårdsele 29, 922 75 Åmsele
Naturvårdsregistret

BILAGA 1

FÖRDELNING AV GRAN- OCH TALLSKOG (KNAS-KARTERING)

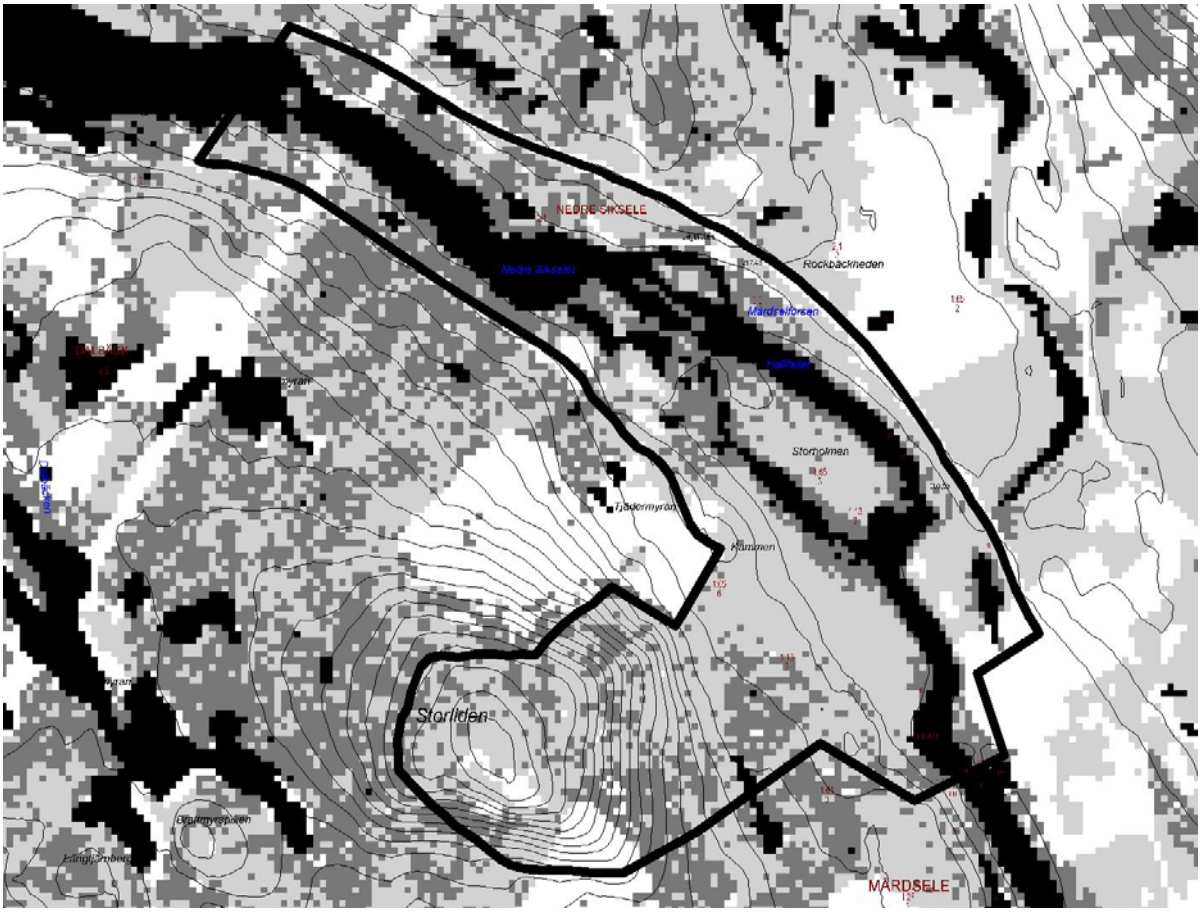

SKOGSTYP	FÄRG
Granskog	Mörkgrå
Tallskog	Ljusgrå
Öppen mark, impediment	Vit
Vatten	Svart

Tillhör reservatsbeslut dnr: 231-12253 / 98

BILAGA 2

FÖREKOMST AV LÖVTRÄD (KNAS-KARTERING)

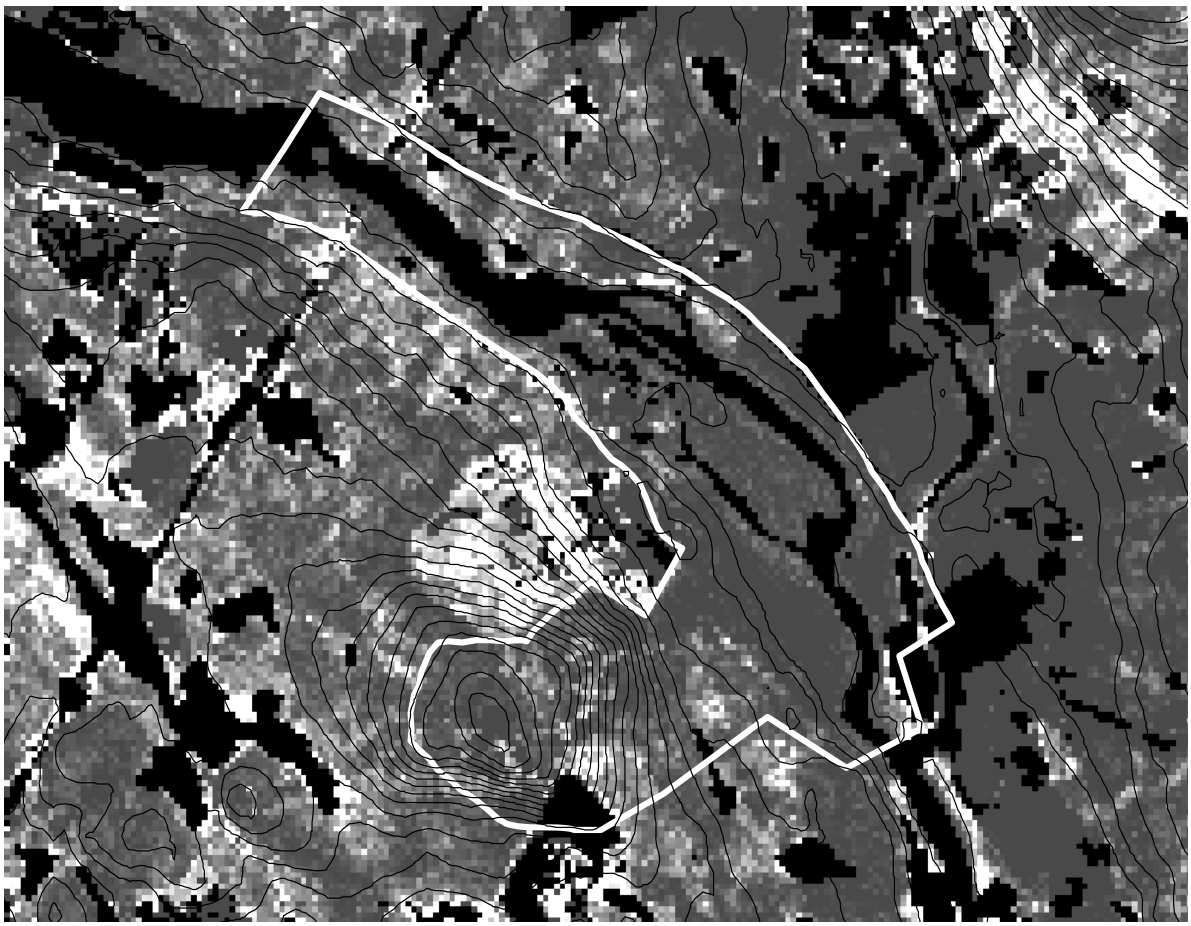

Tolkad sattelitbild över naturreservatet Mårdseleforsen som visar proportionen lövträd inom reservatet. Andelen lövträd ökar stegvis med ljusare färg (reservatsavgränsning vit linje).

Tillhör reservatsbeslut dnr: 231-12253 / 98

BILAGA 3

SKÖTSEL AV NATURVÄRDEN

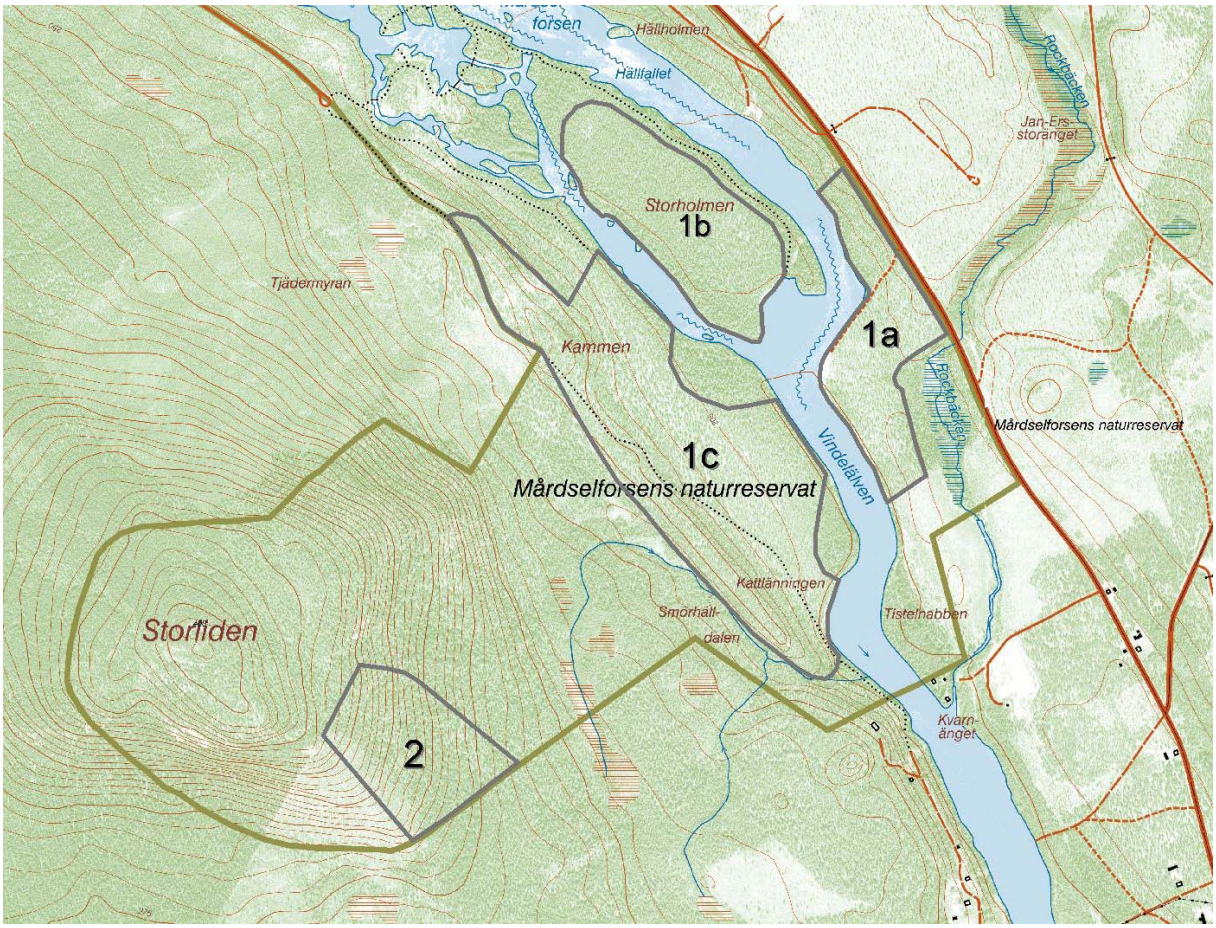

1a) Naturvårdsbränning, går att indela i två bränningsområden.
1b) Uttag / fällning av gran och därefter bränning.
1c) Uttag / fällning av gran och därefter bränning / alternativ brandefterliknande åtgärd.
2) Ringbarkning / fällning av gran kring aspkloner.

Övriga delar av reservatet ska få utvecklas på egen hand.

Tillhör reservatsbeslut dnr: 231-12253 / 98

BILAGA 4

DETALJKARTA – BEFINTLIGA ANLÄGGNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET

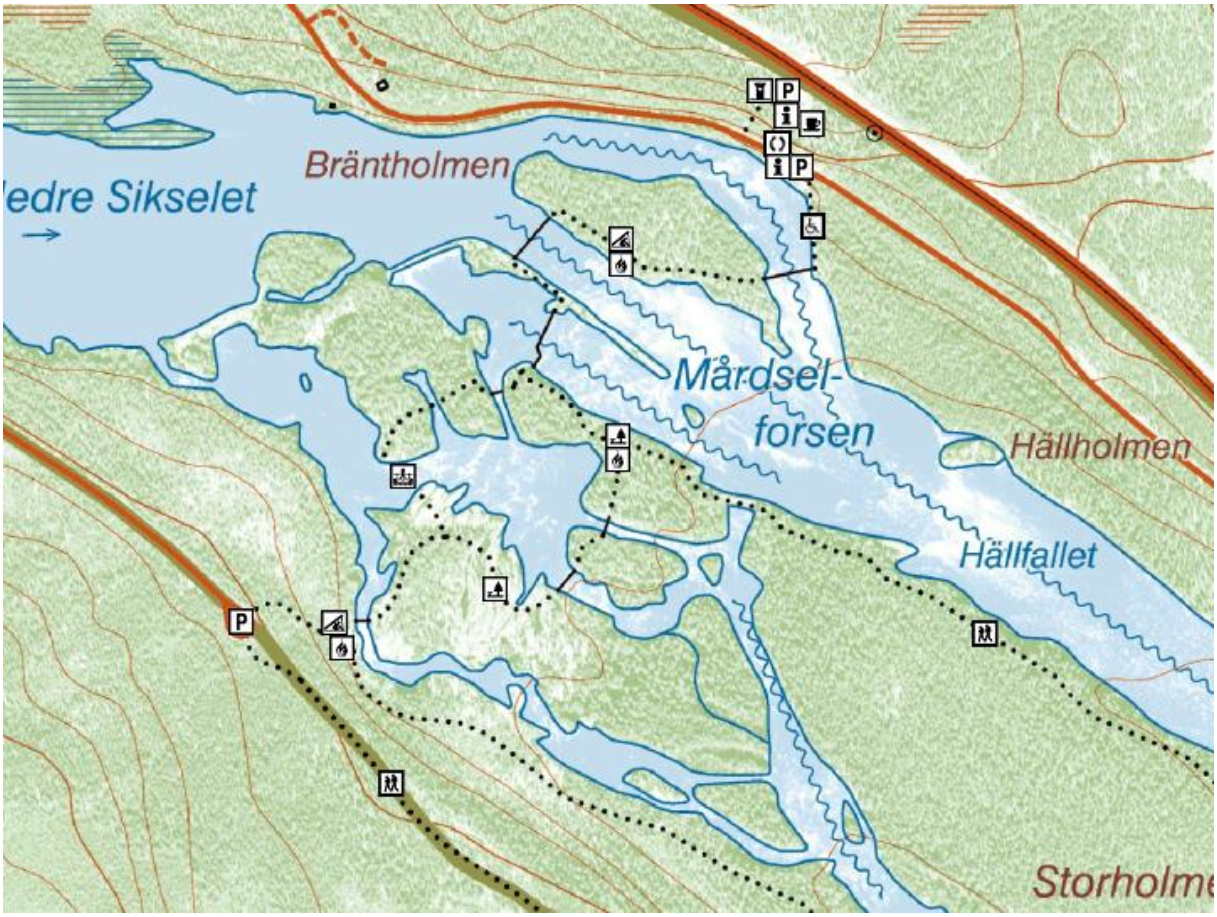

Detaljkarta för forsområdet med alla stigar och anläggningar som finns för friluftslivet

Tillhör reservatsbeslut dnr: 231-12253 / 98

BILAGA 5

ÅTGÄRDER - ANLÄGGNINGAR OCH INFORMATION FÖR FRILUFTSLIV

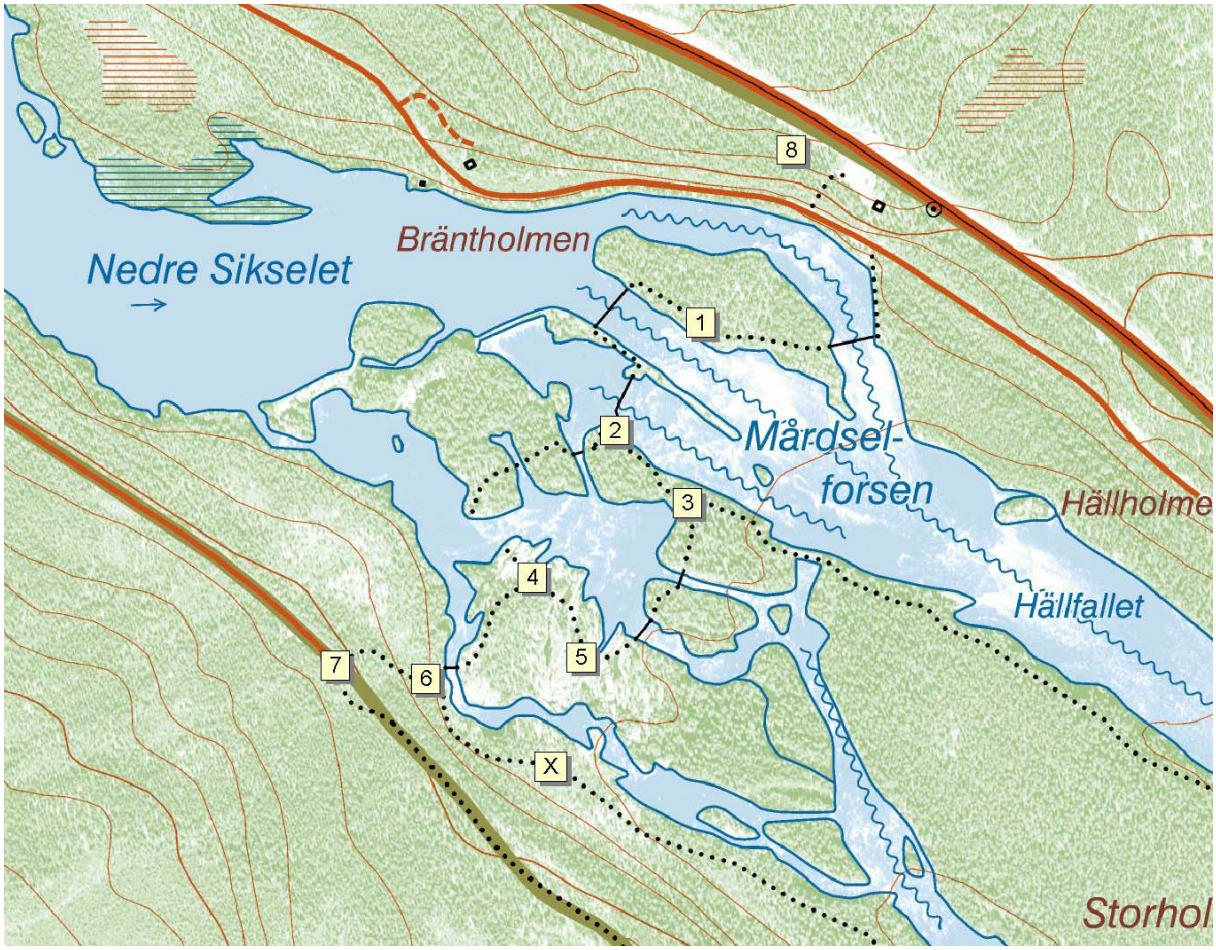

Karta med planerade åtgärder utmarkerade.

- Alla utmarkerade stigar ska röjas och märkas upp (utom stig markerad med x)

1) Grillplatsen ska upprustas. Ordentlig grillstad byggs, vindskyddet ska repareras och målas om.
2) Vägvisare i trä ska sättas upp.
3) Vindskydd med grillstad återuppförs, bord och bänkar ska målas om, vedskjul ska byggas.
4) Vägvisare i trä ska sättas upp.
5) Bord och bänkar ska ses över.
6) Eldstad upprustas, vindskyddet ska ses över och målas om. Vägvisare i trä ska sättas upp.
7) Vägvisare i trä ska sättas upp.
8) Den befintliga parkeringsplatsen ska ses över, ev. byggas ut.

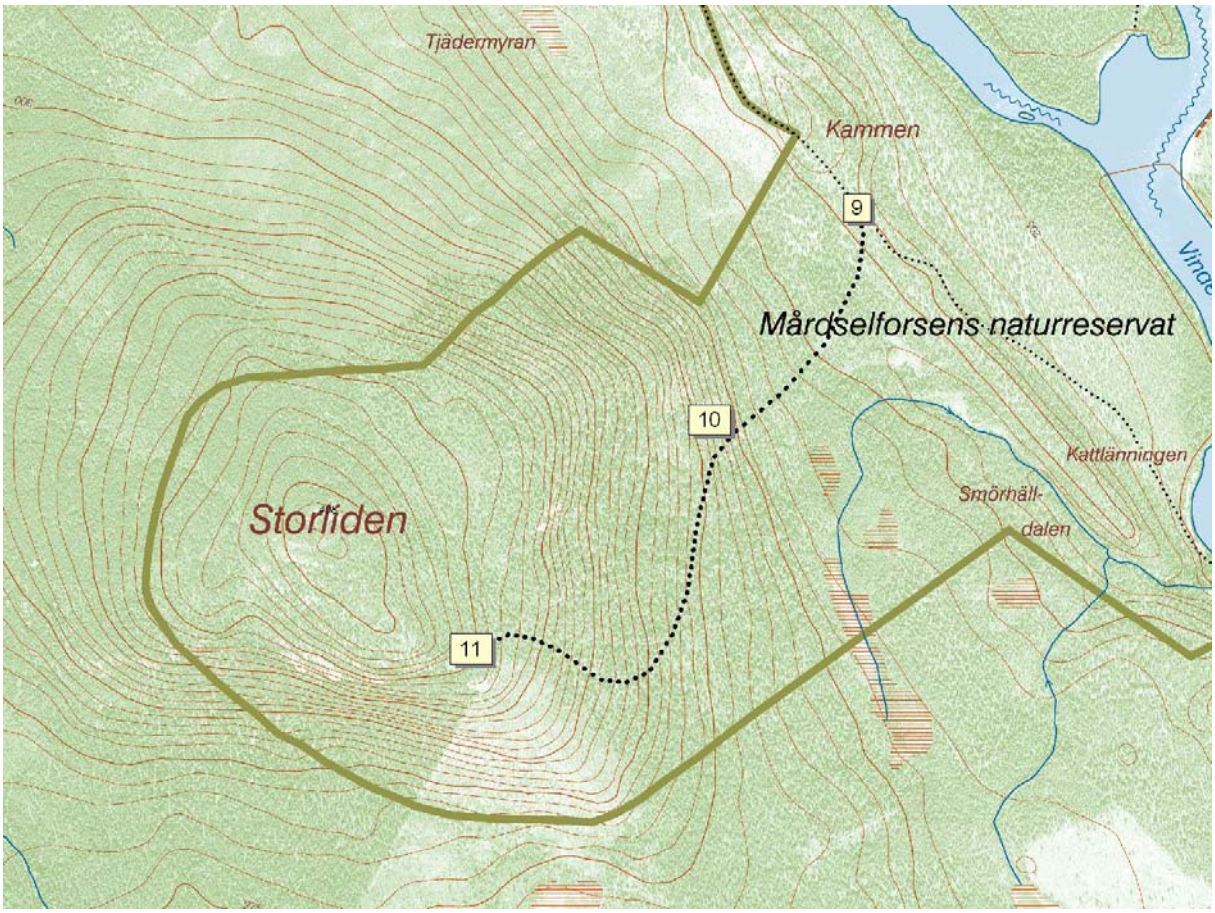

9) Vägvisare i trä sätts upp.
10) En väl uppmarkerad stig till Storlidens topp ska anläggas.
11) Skogskåta med eldstad och britsar ska byggas.

Tillhör reservatsbeslut dnr: 231-12253 / 98